

Externe betrekkingen

"Zou je die laatste regel niet weglaten?"

Op 1 oktober 1993 organiseerde het LOKV (Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming) de Salondag didactiek van het schrijven.

Bij het eerste kopje koffie waren de 'hallo-hoe-is-het-met-jou?'s niet van de lucht. Oude bekenden onder elkaar. En zo niet, dan fungeerde het eigen vakgebied als gemeenschappelijke kennis. Want het waren vooral docenten, die op 1 oktober het sfeervolle kasteel Groeneveld in Baarn bezochten. Docenten creatief en drama schrijven, literaire vorming en verhalen vertellen.

Om 10.15u heette Ardi Roelofs het honderdkoppige publiek welkom en gaf het woord over aan de eerste spreker van die dag, Rein Bloem, poëziecriticus en zelf dichter. Onder de titel *van binnen en van buiten* wees hij zijn gehoor op het eeuwige 'spanningsveld tussen niets doen en werken, tussen droom en daad, vrijheid en gebondenheid, binnen en buiten.' Begint niet elk werk met de wil tot schrijven?

Bovendien liet hij zien hoe een twaalfjarige aan de hand van eenvoudige tekeningen een verhaal schrijft, terwijl ze daarbij onbewust gebruik maakt van belangrijke schrijftechnieken. Zo hebben bepaalde voorwerpen een duidelijke functie in haar verhaal; ze wijzen vooruit of terug. Met een blik in de gedachtenwereld van een kind gaf Rein Bloem een boeiend beeld van de werkwijze van een schrijver.

Leer- en doceerstijlen

De tweede inleidende lezing werd verzorgd door Dana Constandse, Neerlandica en voorheen verbonden aan de didactiekopleiding van de RU Utrecht. In de statige Hasselaerzaal gaf ze haar redenen om niet te geloven in De didactiek van Het literaire schrijven.

In de lezing als werkvorm gelooft ze overigens ook niet. De stencils die haar toehoorders in hun congresmap vonden, als materiaal bij haar lezing, beginnen met de volgende woorden: 'U kunt ervan uitgaan dat niemand uw verhaal integraal opneemt. De luisteraar trekt na afloop een conclusie en neemt die als boodschap mee naar huis. De gemiddelde lengte van deze conclusie blijkt maar twaalf woorden te zijn.' (Psychologie, april 1992, p.28) En deze woorden indachtig lukt het Dana Constandse wonderwel om de zaal te betrekken bij haar verhaal. Een massale workshop.

Waarom kiest een docent voor een bepaalde aanpak? Waarom prefereert een cursist de een of andere methode? Constandse belicht als antwoord op deze vragen de verschillen tussen cognitieve stijlen oftewel leerstijlen: de voorkeuren voor een bepaalde manier van waarnemen, problemen oplossen, denken en leren.

Ze onderscheidt *flexibele* en *vasthoudende* stijlen, (heeft iemand moeite met het loslaten van strategieën, ideeën of een bepaalde aanpak?) *serialistische* en *holistische* leerstijlen, (een serialistische

cursist vertelt geleerde teksten het liefst zo exact mogelijk na, wil een logische opbouw in de leerstof en kan niet verder wanneer hij/zij iets niet begrijpt), *convergente* en *divergente* stijlen en binnen een groep waarschijnlijk het opvallendst: de *impulsieve* en *reflectieve* leerstijlen.

Tenslotte besprak Constandse de *veldafhankelijke* en de *veldonafhankelijke* stijl. Iemand die zelf weinig structuur in de leerstof weet aan te brengen, snel afgeleid is, graag samenwerkt, gevoelig is voor het oordeel van anderen en de verantwoordelijkheid voor het onderwijs bij de docent legt, werkt in haar waarneming veldafhankelijk. De veldonafhankelijke prefereert en doet juist het tegengestelde.

Tegenover deze veelheid aan leerstijlen zet Constandse twee doceerstijlen. Die van de veldonafhankelijke en van de veldafhankelijke docent, met respectievelijk een onderwijzende en een evocatieve doceerstijl. (Bijvoorbeeld, geleide discussies tegenover groepsgesprekken.)

Het spreekt voor zich dat cursisten met een convergente/divergente leerstijl zich meer thuisvoelen bij een docent met eenzelfde doceerstijl. Bij de veldafhankelijkheid blijkt echter dat cursisten met een onafhankelijke leerstijl zowel bij een docerende als een evocatieve onderwijsvorm wat opsteken, terwijl hun veldafhankelijke medecursisten duidelijk meer baat hebben bij een evocatieve leerstijl.

Een docent kan, door zich ervan bewust te worden, rekening houden met de verschillende leerstrategieën, was de boodschap. De vraag of een docent altijd aan de verschillende leerstijlen tegemoet kan en moet komen, zorgde voor een levendige discussie, maar bleef onbeantwoord.

Workshops

Nog napratend toog men naar lunch en informatiemarkt, waar ook de SPL vertegenwoordigd was. Andere stands waren o.a. gevuld door de Vereniging voor de didactiek van het Nederlands, de Landelijke Werkgroep Literaire Vorming, LOI, SLO en Stichting Lift: kortom allerlei instanties die zich op deze of gene wijze bezighouden met didactiek van het moedertaalonderwijs.

Na de lunch splitste het gezelschap, verrijkt met folders, boeken en abonnementen, zich in vier groepen, naar de workshop van hun keuze. Bij Irene Bakker (docente schrijven Koorenhuis Den Haag) en Lodewijk Ouwens (coördinator Schrijversschool Rotterdam, SKVR) besprak men verschillende methoden om in een beginnende schrijversgroep commentaar te leveren op het werk van de cursisten. Wat doe je als een cursist door de groep de hemel in geprezen wordt, terwijl jij als docent toch nogal wat aanmerkingen hebt? Probleemanalyses en oplossingen uit de eigen praktijk waren hier het onderwerp van gesprek.

Peet van Duijnhoven, Machteld van Thiel en Jos van Hest, wiens boek *Leren Schrijven Leren* al eerder op de dag gepresenteerd werd, leidden een tweede workshop, met als titel didactiekontwikkeling vanuit de eigen praktijk.

Nirav Christophe (artistiek coördinator Dramaschrijven en Literaire Vorming aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht) zette zijn groep zelf aan het werk met schrijfprocesopdrachten volgens het schrijfmodel van Flower & Hayes, dat volgens hem vaak verkeerd gebruikt wordt. Men moet het

plannen-schrijven-herschrijven niet als een lineair proces zien en juist de wisselwerking tussen deze processen trainen. Ook de vierde workshop behandelde specifieke opdrachten voor het schrijfonderwijs. Karel Eykman (schrijver van liedteksten, gedichten en verhalen) reikte methodes voor het schrijven van gedichten aan. Hoe laat ik kinderen aan de hand van bestaand materiaal zelf schrijven?

Rond 17.00u. zetten ook de laatste werkgroepen er een punt achter. Binnen de nieuwe ideeën, inzichten maar ook vragen bleef één gouden regel overeind; 'het beste advies is vaak een vraag: zou je die laatste regel niet weglaten?'

Dees Maas

Schrijven en laten schrijven

Stichting Lift, landelijk steunpunt voor literaire amateurkunst organiseert in samenwerking met Reliëf, Opleidings- en Conferentiecentrum een aanbod deskundigheidsbevordering voor docenten/begeleiders van cursussen literair schrijven. Daartoe is een serie van drie tweedaagse georganiseerd, waarbij in elke workshop de mogelijkheid bestaat kennis te maken met het nieuwe aanbod.

Deelnemers worden in een onderwerp ingeleid en krijgen suggesties hoe ermee te werken met eigen cursisten. Er wordt ruimschoots aandacht besteed aan het zelf schrijven zodat proefondervindelijk de eigen mogelijkheden met het thema duidelijk worden. In het tweede deel van elke workshop komen het ontwikkelen van programma's en het uitproberen en bespreken van de werkwijzen aan bod.

Onderwerpen van de workshops

- Schrijven over de eigen streek of plaats

Datum: 5 en 6 november 1993

Plaats: - Autobiografisch schrijven

Datum: 10 en 11 december 1993

- Poëzie en landschap

Datum: 4 en 5 februari 1994

De workshops vinden steeds plaats in Conferentiecentrum Den Alerdinck te Laag-Zuthem (Ov.).

Medewerkers

- José Franssen, andragoge en docente creatief schrijven. tevens auteur van een binnenkort te verschijnen boek over autobiografisch schrijven

- Aly Freije, stafmedewerkster literaire vorming Stichting Lift

- Ries Maaswinkel, cursusleider Reliëf

- Rita Sanders, dichteres en journaliste, schreef o.a. levensverhalen voor het project Vrouwengeschiedenis Overijssel in 'Want ik ben een zelfstandig type'

- Amélie Vaillant, dichteres en docente.

Praktische informatie

- Kosten: f 200,- per tweedaagse (drie workshops f 525,-)

- Inlichtingen en aanvragen programma's: Stichting Lift, Herengracht 418, 1017 BZ Amsterdam, tel. 020-6254141 of Reliëf, Postbus 6149, 7401 JC Deventer, tel. 05700-91650 (MvW)

* Dat lezen een kunst is, daar zijn allen het over eens. Maar hoe breed of hoe smal die kunst is en moet zijn, daarover is nog altijd verschil in opvattingen, werkwijzen en ervaringen, al naargelang het publiek dat die kunst onder de knie moet zien te krijgen.

Om de raakvlakken tussen lezen en andere kunsten onder de aandacht te brengen organiseren het LOKV, het NBLC en de Letterenfaculteit van de KUB op 15 december het symposium De Kunst van het Lezen. Thema's die ter sprake komen zijn onder andere lezen en leesbevordering, lezen en het basis-, voortgezet en allochtonenonderwijs, lezen en schrijven en lezen op de Nederlandse Antillen en Aruba. Voor nadere informatie en inschrijving kunt u terecht bij de KUB, tel. 013-662773

* In de herfstvakantie organiseerde het LOKV onder de naam De Opkomst, in samenwerking met het Centrum voor de Kunsten Eindhoven en de stadsschouwburg Eindhoven het zevende Nationale Scholieren Theaterfestival, voor jongeren van 14 tot 20 jaar. Er waren een jongerenvoorstelling, een professionele voorstelling en workshops. Het schijnt een succes te zijn geweest. Volgend jaar naartoe.

* Het SITOS brengt dit jaar wederom Engels en Duits toneel op de planken. The Winter's Tale en Die verlorene Ehre der Katharina Blum worden op diverse plaatsen in Nederland opgevoerd. U kunt een geannoteerde tekstuittgave bestellen met geluidscassette; ook voor de speellijst en de plaatsbewijzen kunt u bij het SITOS terecht: tel. 070 - 3237727.

* Joost van der Nat, woonachtig op de Singel te Amsterdam schrijft ons:
"Door het NRC Handelsblad van 13 juli kwam ik op de hoogte van het bestaan van het tijdschrift 'Tsjip'. Bijgaande geboortekaart zal u duidelijk maken dat het tijdschrift onze grote belangstelling heeft." En dat bleek, want blijkt te zijn

Geboren:

TSJIP VAN DER NAT

Zijn vader Joost van der Nat heeft hem onmiddellijk tot onze jongste donateur/lid gemaakt. De redactie feliciteert vanzelfsprekend Tsjips vader en moeder Eefke Smit en wenst Tsjip alle goeds!